

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Direcció General d'Ordenació i
Innovació Educativa

Servei d'Ensenyament del Català

La revista *en Patufet* a l'educació secundària

La revista *En Patufet* a l'educació secundària

MONTSERRAT CERDÀ I MORERA
VICENT SANZ ARNAU

ÍNDIX

Prefaci	7
Presentació	7
Finalitat del material	7
A qui va destinat.....	7
Com està organitzat aquest material	7
Continguts que es tracten en els apartats del dossier.....	8
La revista <i>En Patufet</i> (1904 - 1938).....	10
1. Qui fa En Patufet?	12
2. <i>En Patufet</i> , revista moderna.....	13
3. I tu què en penses?	22
3.1 Defensors i detractors.....	22
3.2 La vostra opinió.....	24
Bibliografia.....	29
Internet	29
Annexos	31
Annex 1. Josep Maria Folch i Torres: Les dues amigues ("Pàgines viscudes", En Patufet, 27-III-1915).....	31
Annex 2. Josep Maria Folch i Torres: Aventures extraordinàries d'en Massagran. Biblioteca Patufet, 9 (fragment).	34
Annex 3. Contrasantits d'avui dia	36
Annex 4. Tot Catalunya formava part de l'imperi Folch i Torres	37
Annex 5. La literatura infantil i juvenil	39
Solucionari.....	41
1. Qui fa En Patufet?.....	41
2. En Patufet, revista moderna	41
3. I tu què en penses?	43

Prefaci

Presentació

El centenari de la publicació d'*En Patufet* és una ocasió idònia per a presentar a l'actual alumnat els textos i les imatges que van fer possible que tres generacions de catalans estiguessin pendents cada dissabte de les novetats aportades per una revista que va saber connectar amb els gustos de l'època, tant els dels petits lectors com els del públic adult.

La seva lectura permet apropar-se de manera lúdica a la societat de començament de segle, tant des del punt de vista cultural com lingüístic i alhora presentar al jovent actual dues obvietats que sovint resten oblidades i que pensem que és bo de tenir-les en compte perquè són bàsiques per a la comprensió de la societat actual: que la llengua catalana no sempre ha estat present en l'ensenyament i que l'oferta cultural i la literatura de consum han sofert al llarg del segle XX una evolució espectacular.

Finalitat del material

- A) Treballar el fenomen literari i cultural que va suposar la publicació de la revista.
- B) Utilitzar-lo com a guia de l'exposició que ha organitzat la Institució de les Lletres Catalanes (ILC) del Departament de Cultura.

A qui va destinat

Pel que fa a la graduació d'activitats, la mateixa diversitat de textos presentats marcarà la franja d'edat més adient per a treballar les temàtiques seleccionades.

En general, creiem que per al primer cicle de l'ESO és més adient una presentació general de les línies temàtiques de la revista (els avenços tecnològics, la velocitat, la imatge de la dona, la publicitat ...). Per al segon cicle de l'ESO i per al Batxillerat, a més a més de les línies temàtiques esmentades, proposem un enfocament sociològic de l'època i la comparació entre els estils de vida reflectits a la revista i els models culturals dels adolescents actuals (els usos lingüístics, les modes, el concepte de literatura popular ...).

Com està organitzat aquest material

Aquest dossier està plantejat com a material de treball per a l'alumnat. Excepte el primer apartat: "La revista *En Patufet* (1904 - 1938)", que tant pot ser utilitzat com a font d'informació per al professorat com per a l'alumnat; la resta d'apartats estan organitzats de tal manera que siguin els mateixos

alumnes els que construeixin els coneixements a partir de la resolució de les activitats que es proposen. Les activitats han estat concebudes amb la finalitat de posar els nois i les noies en contacte amb textos originals, a través dels quals, amb l'ajuda de guies de lectura, copsaran les característiques més rellevants de la revista, el context sociocultural i polític de començament de segle i coneixeran les persones que s'hi poden vincular d'una manera més directa. Les activitats també pretenen que l'alumne conegui què va representar la publicació de la revista i en valori el reconeixement social.

Continguts que es tracten en els apartats del dossier

A continuació s'enumeren els continguts que es tracten en el dossier en les diverses activitats (act) perquè serveixin d'ajuda al professorat a l'hora de seleccionar les que es volen proposar als alumnes.

1. Qui fa *En Patufet*?

Act 1. Persones que participen en l'elaboració i publicació de la revista

Act 2. Temes i valors que tracta la revista

Act 3. L'il·lustrador Joan Garcia-Junceda

Act 4. Destinataris de la revista

2. *En Patufet*, revista moderna

Act 1, 2, 4 Posicionament de la revista en relació a la llengua catalana.

- L'aprenentatge de la llengua
- L'ensenyament del català a l'escola

Act 3. El tractament de l'humor. La creativitat del llenguatge

Act 5. Josep M. Folch i Torres i la creació d'una literatura de gènere adreçada als infants

Act 6, 8, 9, 10, 11 Supòsits ideològics, polítics i socials de la revista:

- Els canvis socials
- La imatge social de la dona
- Crítica dels nous costums
- Els avenços tecnològics i la seva incidència en la societat

Act 7. El moviment juvenil: els Pomells de Joventut

Act 12. La incorporació de la publicitat a la revista

3. I tu què en penses?

3. 1 Defensors i detractors

Act 1. Opinions que s'han publicat sobre la revista

Act 2. Finalitat moralitzadora de la revista

3. 2 La vostra opinió

Act 1. La Catalunya de començament de segle XX. Publicacions juvenils d'aquesta època. En Josep M. Folch i Torres. En Josep Baguñà. En Joan Garcia-Junceda

Act 2, 3, 4 Les revistes juvenils actuals. Anàlisi comparativa amb la revista *En Patufet*

Act 5. L'èxit de la revista

Act 6. Josep M. Folch i Torres. La popularitat de l'escriptor

Act 8. Les il·lustracions adreçades al públic infantil i juvenil

Act 7, 9, 10, 11 Celebració del centenari d'En Patufet:

- Opinió de l'il·lustrador Daniel Boada
- Propostes per celebrar el centenari al centre d'ensenyament secundari
- L'il·lustrador Daniel Boada s'adhereix a la celebració

La revista *En Patufet* (1904 - 1938)

La revista *En Patufet* es va publicar per primera vegada el gener de 1904 i, amb una periodicitat setmanal, es va mantenir amb èxit durant més de trenta-cinc anys. El tiratge inicial va ser de 900 exemplars i es va arribar a superar els 60.000 exemplars setmanals. L'humor, l'observació i la inclusió de la realitat social i cultural del moment la van convertir en una revista de consum per a tota la família tant a Barcelona com a les zones rurals.

L'encert més remarcable va ser el de fer compatible la intencionalitat catalanitzadora, instructiva i moralitzant amb els components purament lúdics.

Cal destacar la bona complementarietat de la presència de la il·lustració amb la creació literària, així com l'èxit aconseguit pels apartats dedicats als acudits i a les aportacions dels lectors que donaven la seva opinió.

A través de les seves pàgines, el lector actual pot observar l'evolució de la societat catalana de començaments del segle XX en el seu camí cap a la modernitat: l'aparició de les noves formes d'oci relacionades amb l'esport i el cinema, la nova imatge de la dona moderna, els avenços tecnològics i la velocitat, així com la transformació de la mateixa ciutat de Barcelona.

El seu editor, Josep Baguñà (1870-1942), va saber aprofitar l'èxit de la revista. La seva habilitat comercial va fer possible que detectés les demandes del públic i, al voltant de la revista, va anar incorporant altres publicacions: les col·leccions "Biblioteca Patufet" i "Contes d'En Patufet", les revistes *Violet* i *Esquitx*, els "Espectacles Patufet", el *Calendari d'en Patufet*.

Al llarg de la seva trajectòria, va comptar amb escriptors ben notables: Josep M. Folch i Torres, Manuel Folch i Torres, Lluís Almerich, Joaquim Broquetas, Ramon Blasi i Xavier Bonfill. Josep M. Folch i Torres (1880-1950) va ser el col·laborador més significat de la revista. Amb pseudònims variats, Folch hi va aportar una producció ben diversa: poesies, contes, narracions seriades, reportatges, cròniques, etc.

Amb la incorporació de J. M. Folch i Torres a la revista, apareixen les primeres mostres de la literatura de gènere adreçada als infants: el registre humorístic es consolidà com una eina d'especialització adreçada al públic infantil i juvenil. La novel·la es va anar significant també al costat del conte, que fins aquell moment era el gènere més conreat. La novel·la d'aventures alternava amb la d'altres tipus, històrica, de l'oest americà, de detectius, sentimental ...

La col·laboració dels il·lustradors fou fonamental per a donar-li una estètica pròpia, que va anar configurant el caràcter visual que la caracteritza. La majoria dels il·lustradors provenen de la premsa satírica i coneixen les publicacions més modernes que es fan a França, Anglaterra, Alemanya i els Estats Units. Els més importants són: Joan Garcia-Junceda, Gaietà Cornet i Joan Llaverias.

En general, els dibuixos d'en Patufet són esquemàtics i expressius, d'una gran simplificació en la composició i demostren l'alt nivell dels seus creadors.

L'elaboració d'*En Patufet* va anar molt lligada als avenços de la indústria periodística al llarg del segle XX. L'evolució en la reproducció d'imatges i la introducció del color en varen ser els dos aspectes més rellevants. La incorporació de la rotativa va permetre la reproducció per un procediment fotomecànic, tant de textos com d'imatges.

Entre els reconeixements que ha obtingut la publicació, sens dubte que un dels més inqüestionables ha estat per la seva aportació en l'àmbit lingüístic: va permetre l'aprenentatge escrit d'una llengua en uns moments en què les condicions d'escolarització de la població catalana no eren massa adients i, a més a més, la seva presència al sistema educatiu estatal era pràcticament nul·la.

El setmanari va donar gran importància a la llengua com a clau de volta per a la creació d'una identitat nacional: comptava amb seccions dedicades a l'aprenentatge de l'idioma, així com articles i notícies de temes històrics i sociolingüístics.

A través dels articles d'opinió i dels acudits es pot observar quines eren les preferències ideològiques de la revista pel que fa a la nova situació política, econòmica i social de Catalunya i Europa. La seva orientació ideològica es va concretar l'any 1920 amb la creació d'un moviment concret: els Pomells de Joventut. Aquests van ser imaginats per Josep M. Folch i Torres a les seves "Pàgines viscudes" i, a la vida real, van ser organitzats per Josep Serra i Ustrell, vinculat a la Joventut Catòlica de Molins de Rei. Amb un ideari precís, Déu i Pàtria, impulsaven un model de país d'arrel tradicional i d'inspiració cristiana. Van ser dissolts el 1923 per la dictadura de Primo de Rivera.

En Patufet va personificar els ideals d'una determinada burgesia catalana i de la classe mitja de l'època. Comptava amb una bona dosi d'idealisme que es reflectia en mostrar als infants un món de color de rosa on la bondat sempre triomfava.

La història d'aquesta publicació no es pot desvincular del moment social i històric que va viure Catalunya al llarg dels primers decennis del segle XX. A hores d'ara, resulta inqüestionable que mereix un lloc destacat entre la premsa humorística catalana i que la seva trajectòria l'ha portada a ser considerada una revista mítica de l'imaginari col·lectiu català.

1. Qui fa En Patufet?

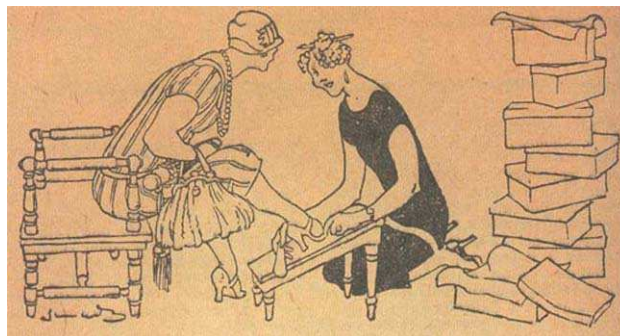
1. *En Patufet* és una publicació periòdica que en els seus 34 anys de vida va comptar amb la participació de moltes persones. A continuació hi trobaràs una llista d'algunes de les més importants. Després de buscar informació sobre la història de la revista, completa amb una frase quina va ser l'aportació més important de cadascuna d'aquestes persones a la vida de la revista:

- a) Aureli Capmany:
- b) Josep Baguñà:
- c) Josep Maria Folch i Torres:
- d) Joan Garcia-Junceda:

2. En molt bona mesura, el caràcter d'*En Patufet* respon als temes i als valors literaris que Josep Maria Folch i Torres sabia donar als textos que escrivia. Llegiu el conte *Les dues amigues* (annex 1), que és el primer que va aparèixer a la famosa secció "Pàgines viscudes" d'*En Patufet* i responeu les qüestions següents:

- a) Resumi en tres línies l'argument del conte.
- b) Penseu i escriviu adjectius, tres com a mínim, que serveixin per descriure el caràcter d'aquesta narració.
- c) Sense apartar-se gens dels propòsits constants d'*En Patufet*, *Les dues amigues* està marcada pel to moralitzant. En aquest cas concret, quin pensament pot deduir-se'n?

3. Joan Garcia-Junceda va ser l'il·lustrador de les "Pàgines viscudes" de Josep Maria Folch i Torres i també, juntament amb Gaietà Cornet, de la portada d'*En Patufet*. Un dels recursos més efectius de la revista eren els acudits. Fixeu-vos en aquest acudit de Joan Garcia-Junceda i responeu les qüestions que us proposem a continuació:

UN CAS DIFÍCIL

— Jo comprenc el seu gust, senyora: Vostè vol unes sabates que siguin grosses per dins i petites per fora

En Patufet, 1926

- a) Quina forma de vida creus que és la de la clienta de la sabateria?
- b) Què vol dir exactament la dependenta?

c) Dels temes que s'exposen a continuació, assenyala quin és el d'aquest acudit i justifica la teva elecció:

- Les sabateries
- La moda femenina
- Les diferències socials

d) Quina crítica fa el dibuixant del tema que tracta? Quina opinió et mereix la seva posició?

4. Un element decisiu de l'èxit editorial d'*En Patufet* és el públic. De fet, l'evolució de la revista pel que fa als continguts respon a l'evolució del públic que la llegeix i la compra, que no són ben bé el mateix. Llegiu aquest text amb motiu de l'aparició del número 1000 de la revista i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.

El proper dissabte, dia 2 de juny de 1923, *En Patufet* assolirà el número 1.000 de la seva publicació. Mil setmanes ja fa que el nostre periòdic es publica i una data assenyalada no la podem pas deixar passar sense un comentari i una commemoració.

El nostre comentari sia un salut afectuós als fidelíssims amics que ens han acompanyat durant aquest llarg camí del temps, als bons companys que ens han ajudat en la nostra tasca a través dels dinou anys d'existència del nostre setmanari, i, d'una manera especial, als milers i milers d'infants d'ahir, ciutadans d'avui, i als milers i milers d'infants d'avui, ciutadans de demà, que han après d'estimar la Pàtria i l'idioma nostre en les pàgines d'*En Patufet*, a aquesta joventut entusiasta i fidelíssima, l'actuació patriòtica de la qual és la major glòria nostra.

En Patufet, 999. 26-5-1923

a) Segons aquest text, a qui anava adreçada *En Patufet* quan va aparèixer el 1904?

b) El públic de 1904 és el mateix que el de 1923? Expliqueu-ho.

c) Quina relació existeix entre la revista i el seu públic?

d) Segons el text, quin servei ha fet *En Patufet* al seu públic durant els seus primers 19 anys d'existència? Raoneu la vostra resposta.

2. *En Patufet*, revista moderna

1. L'aparició d'*En Patufet* respon al propòsit del catalanisme de donar resposta a una sèrie de mancances que afectaven la societat catalana de començament del segle XX i que *En Patufet* va contribuir de manera decisiva a corregir. Llegiu aquest text i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.

ESTIMEM EL NOSTRE IDIOMA

Mai com ara cal que estimem la nostra llengua, i per estimar-la, cal emprar-la; i per emprar-la, cal saber-la. *En Patufet* que, d'ençà que és al món, sempre l'ha emprada i no en sap d'altra, ara que entra al seu trentè any de vida, vol aportar un nou granet de sorra a l'esforç dels benemèrits patriotes que ens l'han deixada restaurada i rejuvenida.

Aquest granet de sorra és la publicació setmanal d'uns exercicis amb faltes i, després, degudament corregits. Vosaltres, petits lectors —i en dir petits volem dir eixerits—, sabreu cercar-les i trobar-les. I així repassareu el que ja sabeu o aprendreu el que mai encara no us han ensenyat.

Apa, doncs! Mans a la feina que *En Patufet* —que també sap ésser agraït— us ho premiarà.

En Patufet 1501. 7-1-1933

- Quina posició té *En Patufet* en relació a la llengua catalana?
- Segons l'exemple del text, de quina manera participa *En Patufet* en el foment de l'aprenentatge de l'idioma?
- El text fa referència als «benemèrits patriotes que ens l'han deixada restaurada i rejuvenida». Busqueu en una enciclopèdia i resumiu-ne l'aportació que van fer a aquesta restauració les persones següents:
 - Enric Prat de la Riba
 - Josep Carner
 - Pompeu Fabra

2. L'atenció d'*En Patufet* a l'aprenentatge de la llengua catalana va comptar amb seccions específiques, que van mantenir sempre un enfocament lúdic destinat a entretenir i enriquir l'expressivitat. Us atreviu amb aquests passatemps?

LLETRES INVERTIDES

Amb aquestes lletres, cal formar el nom d'un ingredient per als guisats.

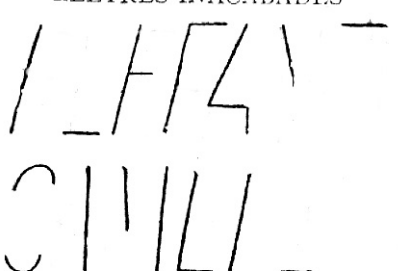
MOTS INCOMPLETS

G _ _ _ EDA
 _ _ _ _ ADOR
 TA _ _ DORA
 SO _ _ _ _

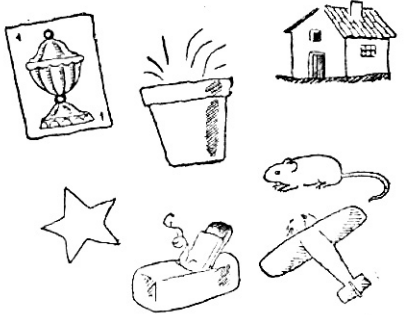
Completant aquestes paraules amb noms de coses de menjar, podreu llegir quatre noms d'atuellis d'ús domèstic.

LLETRES INACABADES

Acabant de dibuixar aquestes lletres, podreu llegir els noms de dos animals.

INICIALS

Tenint en compte les inicials de cada una d'aquestes coses, cal trobar el nom d'un objecte.

3. Bona part de l'humorisme d'*En Patufet* es basa en la capacitat creativa del llenguatge, que els dibuixants i redactors exploten a bastament. Fixeu-vos en aquestes frases i contesteu les qüestions que hi ha a continuació.

Coses que semblen impossibles	
Que el <i>senyor Font</i> hagi de comprar l'aigua.	Que el <i>senyor Blanc</i> sigui tan negre.
—	—
Que el <i>senyor Serra i Ribot</i> no sigui fuster.	Que el <i>senyor Pagès</i> faci el senyor.
—	—
Que el <i>senyor Alzina</i> sigui tan feble.	Que el <i>senyor Deu</i> porti un vestit nou que ja no el deu.
—	—
Que al <i>senyor Abella</i> no li agradi la mel.	Que el <i>senyor Lleal</i> sigui tan fals.
—	—
Que la <i>senyora Pietat</i> no s'apiadi de ningú.	Que el <i>senyor Bru</i> sigui tan blanc.
—	—
Que el <i>senyor Amat</i> es vegi avorrit de tothom.	Que el <i>senyor Sabater</i> calci espartdenya.
—	—
	Que el <i>senyor Pau</i> defensi la guerra.
	—

TASTAOLLETES

En Patufet, 1931

a) En quin d'aquests arguments es basa l'humorisme de les frases que heu llegit?

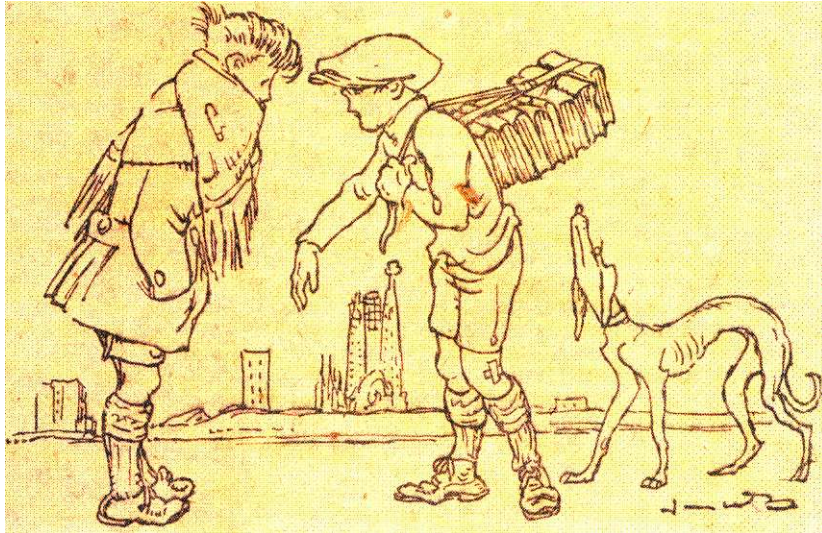
1. Els noms i cognoms que esmenta fan riure
2. Hi ha una contradicció aparent entre els noms i cognoms que esmenta i les qualitats que se'ls atribueix
3. Es tracta de noms i cognoms molt poc corrents que causen sensació d'estranyesa.

b) Fixeu-vos en la definició d'aquests recursos retòrics i assenyaieu el que penseu que es fa servir en cadascun d'aquests enunciats:

- *Que el senyor Alzina sigui tan feble*
- *Que el senyor Bru sigui tan blanc*
- *Que el senyor Sabater calci espartdenya*

1. **Ironia:** Negació implícita del que es diu literalment, de manera que es fa entendre el contrari del que expressen les paraules.
2. **Paradoxa:** Unió d'idees aparentment irreconciliables en una mateixa frase, de manera que s'afirma quelcom que sembla absurd d'acord amb les creences generals o el propi enunciat lingüístic.
3. **Antítesi:** Contraposició de sentit entre dos termes o dues proposicions.

4. La preocupació d'*En Patufet* per l'ensenyament del català corre paral·lela a la lenta incorporació de la llengua al sistema educatiu, de la mà dels moviments de renovació pedagògica. Fixeu-vos en aquest acudit i contesteu les qüestions que hi ha a continuació.

— Nosaltres tenim el sistema Montessori. No ens donen llibres.

— Oh, a nosaltres tampoc. Ens els fan pagar.

En Patufet 5-II-1927

- Consulteu una enciclopèdia i feu un breu perfil de la pedagoga Maria Montessori
- Segons l'acudit, quina era la característica més notable del sistema Montessori?
- Tractant-se d'un acudit de 1927, conté una reflexió que no ha perdut gens d'actualitat. Els llibres haurien de ser gratuïts? Trieu una d'aquestes dues opcions i expresseu la vostra opinió sobre aquest tema:

- Dibuixeu un acudit sobre els llibres de text
- Escriviu un text d'unes 10 línies argumentant de manera raonada la vostra opinió sobre la qüestió

5. *En Patufet*, de la mà de Josep Maria Folch i Torres, va suposar una revolució modernitzadora dels gèneres literaris, ja que amb la seva sola existència va donar lloc a una literatura de gènere adreçada a infants, en consonància amb la renovació literària europea. Llegiu atentament el fragment de l'obra *Aventures extraordinàries d'en Massagran* que hi ha a l'annex 2 i contesteu aquestes qüestions:

- A quin problema s'enfronta en Massagran?
- Quin tractament rep per part dels Kukamuskes? Per quina raó?
- L'autor crea una sensació d'exotisme i de proximitat alhora. Quin recurs expressiu fa servir per aconseguir-ho?
- El text manifesta un prejudici propi del colonialisme practicat per les societats occidentals en relació a l'Àfrica. Assenyala'l i justifica la teva resposta.

6. A mesura que va esdevenir una publicació per a tots els públics, *En Patufet* va anar fent explícits els seus supòsits ideològics, polítics i socials, en el context d'una evolució sociopolítica cada vegada més convulsa. Fixeu-vos en aquest acudit i contesteu les qüestions que hi ha a continuació.

— No pot menjar carn i ha de fer una vida senzilla...

— Així, doncs, què n'hauré tret de fer-me ric amb la guerra?

En Patufet, 1920

- Tractant-se d'un acudit de 1920, a quina guerra fa referència? Feu-ne una molt breu descripció.
- Quin va ser el paper de Catalunya en aquesta guerra?
- Aquest acudit, quina posició demostra sobre la guerra? Hi està a favor o en contra?

7. En relació a la societat i la política catalanes el fenomen d'*En Patufet* va arribar a traduir-se en un moviment juvenil: els Pomells de Joventut. A continuació, llegiu el text de Josep Maria Folch i Torres que va donar origen al moviment i contesteu les preguntes que hi ha després.

Amics volguts: Jo voldria que en cada poble, en cada indret, en cada escola, en cada entitat, oficina, despatx o magatzem de la nostra Catalunya o d'allí on sigui que s'hi trobin aplegats almenys cinc amics patufistes, s'hi formés un "Pomell de Joventut", amb paraula donada entre ells, de realitzar individualment o col·lectiva, cada setmana, si més no sovint, dues obres bones: una virtuosa, altra patriòtica. Una bona paraula a un company menyspreat, un acte d'humilitat, de generositat, d'heroisme, de caritat, d'amor i de respecte a pares i mestres, etcètera... seran actes grats a Déu. Un exercici diari o sovintejat de lectura i escriptura en català; una observació discreta als que per descuit parlen malament el nostre idioma; una indicació o un prec respectuós al mestre per a que estableixi ensenyament en català, d'història i de gramàtica catalanes especialment, etcètera... seran actes agradables a la Pàtria. D'aquestes bones obres, els "Pomells de Joventut", podrien dur-ne registres on anotar-les. Una reglamentació especial podria, tal volta, unificar per aquests bons fins l'acció de tots els "Pomells" de Catalunya... En el meu cap i en el meu cor hi és quasi feta aquesta organització de les joventuts primerenques. En el meu somniar la veig tornant a la nostra Catalunya la pau i l'espiritualitat que les convulsions d'ara semblen voler arrabassar-li.

Ara ja està dit. Que la iniciativa voli i que el Bon Àngel l'acompanyi.
"El llibant del pou". Pàgines viscudes. *En Patufet* 9-IX-1920

- a) Quina havia de ser la finalitat dels Pomells de Joventut?
- b) Les característiques dels Pomells definides per Josep Maria Folch i Torres poden donar pistes sobre els principis ideològics del moviment juvenil. Trieu, d'entre aquestes parelles de conceptes, els que s'hi corresponguin:

religiositat / laïcisme
revolució / tradició
espanyolisme / catalanisme

internacionalisme / patriotisme
individualitat / col·lectivitat
catolicisme / socialisme

- c) Els Pomells de Joventut van ser dissolts el 1923 per la dictadura de Miguel Primo de Rivera, deu dies després del cop d'estat que va atorgar-li el poder. Quines raons poden explicar aquesta dissolució?

8. Com a publicació interessada pel seu temps, *En Patufet* reflecteix en les seves pàgines els canvis de la modernització. Llegiu el text signat per Pere Pem aparegut el 1928 a la secció *Embolica que fa fort*, que trobareu a l'annex 3 i contesteu aquestes qüestions.

- a) A quin esport fa referència el text?
- b) Quins canvis en la imatge personal d'homes i dones assenyala l'autor?
- c) En referir-se a la mobilitat en una gran ciutat com Barcelona, quina paradoxa descriu?
- d) Pel que fa als canvis socials, com es reflecteixen en l'urbanisme de la ciutat, concretament en relació a l'habitatge, segons l'article?

9. Un dels canvis socials més significatius de l'època d'*En Patufet* és el creixent protagonisme de la dona i la seva imatge social. Fixeu-vos en l'acudit i responeu a les qüestions que segueixen.

LA MODA

— Et participo, noia, que amb aquestes pells de mico estàs molt «mona»

En Patufet 24-XII-1921

a) D'entre els següents grups socials, tria a quin poden pertànyer aquestes dones:

- Aristocràcia
- Menestrals
- Pagesos
- Burgèsia urbana
- Propietaris rurals
- Obrers

b) Definiu els trets que caracteritzen la figura de les dones de la il·lustració.

c) Quin tema penseu que critica exactament l'acudit? Trieu la resposta i justifiqueu-la

- La bellesa femenina
- L'ús de la pell d'animals
- Les servituds de l'estètica femenina

10. Les pàgines d'*En Patufet* són una plataforma perfecta per a la crítica dels nous costums que imposaven les transformacions socials. En aquest context apareixen les formes d'oci que aniran prenent forma a les ciutats. Llegiu i contesteu:

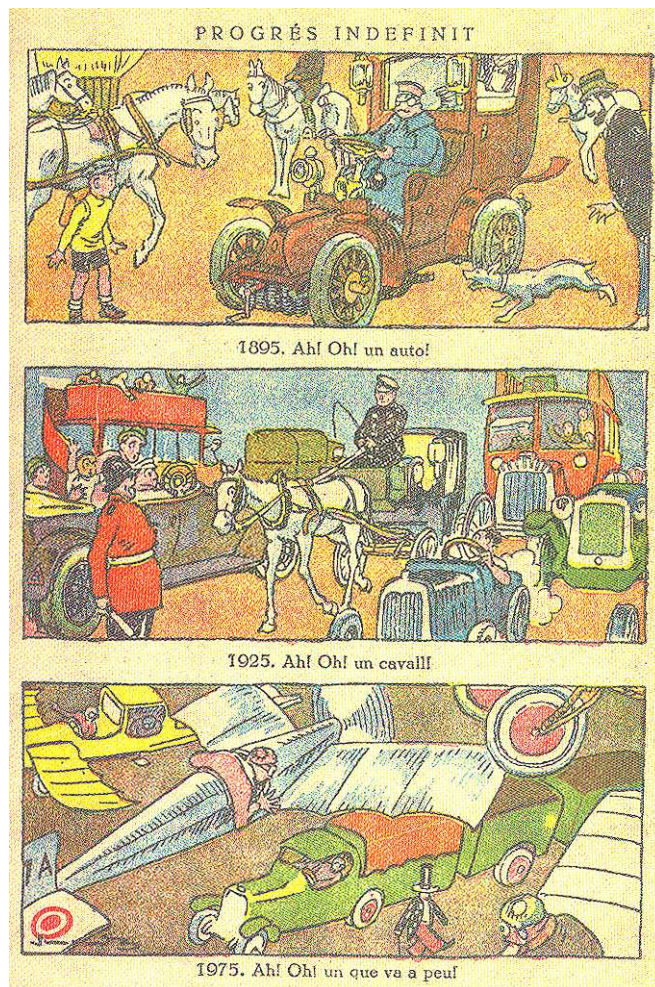

- Bé, no fem res més? I per això hem sortit al camp?
— Què vols fer més? Descansar, jeure...
— Però si això ja ho faig cada dia a l'oficina.

En Patufet, 1925

- a) Quina forma d'oci es critica en aquest acudit?
b) Qui la practica?
c) Quina visió, a favor o en contra, mostra l'acudit del treball i de l'oci que l'acompanya? Justifiqueu la vostra resposta.

11. Un aspecte central de la modernització són els avenços tecnològics i la seva incidència en la societat. Fixeu-vos com en aquestes vinyetes es fa una prospecció, gairebé de ciència-ficció, de l'evolució dels automòbils. Després contesteu les qüestions que segueixen.

En Patufet 1926

- a) Com afecta l'evolució de l'automòbil a l'organització de les ciutats?
- b) En termes generals, penseu que la predicció descrita per aquest acudit s'ha acomplert? Raoneu la vostra resposta.
- c) L'estadi d'evolució que es proposa per a 1975 es correspon amb la realitat històrica? Per què?.

12. Una de les innovacions d'En Patufet és la incorporació de publicitat a les seves pàgines, una pràctica que després s'estendria a tota la premsa. Fixeu-vos en aquests anuncis i contesteu:

El millor mitjà per assegurar una propaganda és anunciar a

EN PATUFET

puix reuneix les màximes condicions desitjades
per tot anunciant, per ésser el setmanari que
tira més exemplars de Catalunya.

Demaneu detalls i preus a MIQUEL RIU, Mallorca, 132. Telèfon 77994. Barcelona

- A qui va adreçat el primer anunci? I el segon? Raoneu les vostres respostes.
- Pel que fa al primer anunci, quina era la qualitat principal d'*En Patufet* de cara a la publicitat?
- En relació al segon anunci, esmenteu marques actuals que comercialitzin productes semblants.
- Fixeu-vos en la il·lustració i indiqueu de quina manera ha evolucionat la xocolata com a producte de consum.

3. I tu què en penses?

3.1 Defensors i detractors

Malgrat la seva inqüestionada transcendència: - va ensenyar de llegir i d'escriure en català a gairebé tres generacions, es va proposar de catalanitzar, moralitzar i instruir -, la revista també ha patit un cert menyspreu i ha estat titllada de carrinclona. Durant un cert temps s'ha acceptat l'opinió que en el món intel·lectual d'abans de la guerra civil no hi havia gairebé res d'aprofitable i menys encara pel que fa a l'educació i a l'ensenyament dels infants.

1. Llegiu algunes de les opinions que s'han publicat sobre la revista.

No sols el compràvem cada divendres, sinó que, molts de nosaltres, amb el delit de llegir-lo, acudíem a mitja tarda a la impremta-llibreria Baguñà, del barceloní carrer Cardenal Cassanyes, per tal d'ésser els primers a adquirir-lo.

Josep M. Lladó

Una eficàcia d'En Patufet és que les criatures el llegíem. No sé per què, però aquest paper tenia una suggestió estranya per a la gent. En què consistia aquesta suggestió, no sabia dir-ho. Potser la suggestió la donava Folch i Torres. Crec que tot el paper, dibuixos i articles, no es podia deixar de llegir de cap manera.

Josep Pla (1968)

En les "Pàgines viscudes" els conflictes socials plantejats per les diferències de classes es resolien gràcies a la casualitat i la comprensió que els rics adoptaven en el darrer moment. Els pobres no tenien altre remei que ser-ho sempre, de comprensius. Avui, però, em fa l'efecte que la major vigència de la seva obra es troba en aquella part que va situar d'una manera intemporal.

Joaquim Carbó (1980)

No van vacil·lar a fer publicar amb Normes el setmanari En Patufet. I així va ser com tots els joves de la meua generació vam aprendre d'escriure amb Normes només llegint el nostre setmanari.

Josep Miracle (1968)

A casa parlava el català a l'estil de Folch i Torres i certs girs estilístics feien riure els meus familiars.

Empar Moliner (2002)

A partir dels comentaris anteriors, contesteu les qüestions següents:

- Quins adjectius creieu que es podrien atribuir a la revista?
- Escolliu l'opinió que us resulti més interessant:

- Busqueu informació rellevant sobre el seu autor (l'època que va viure, les seves publicacions, l'ofici, la relació que va establir amb *En Patufet ...*)
- Quin aspecte destaca de la publicació?

2. Llegiu els textos següents:

TEXT 1
EL BON COMERCIANT

Un senyor crida un home de negocis:

— Escolteu —li diu—, us he fet venir per un negoci.

— Estic a les vostres ordres.

— Molt bé, em manquen de precís dos “fox-terriers”.

— Senyor... No hi ha res més fàcil. Jo en tinc, justament, dos per vendre. Quant me'n voleu donar, senyor?

— Dues-centes pessetes.

— Dues-centes pessetes! Senyor, vós us burleu de mi! Dues-centes pessetes, dos “fox-terriers”! Impossible! Adéu-siau, senyor!

— Calmeu-vos! Quant en voleu?

— El doble!

— Sigui! Però, són bufons, almenys, els dos “fox-terriers”?

— Magnífics!

— Quan els tindré?

— D'aquí a pocs dies.

—Fet, doncs. Els espero.

L'home de negocis surt. Ja al carrer, troba un amic seu:

— Escolta, tu ... ¿Vols fer el favor de dir-me què són els “fox-terriers”?

Clovis Eimeric
En Patufet 1051. 24 - 5 - 1924

TEXT 2

L'actual temporada cinematogràfica incorporarà, d'una manera definitiva, el cinema sonor als programes barcelonins. Hom ha pogut sentir i veure ja uns quants films sonors i val a dir que ens ha defraudat un bon xic, tant pel cantó de la casa productora com pel treball dels artistes. Als artistes cinematogràfics, amb el cinema sonor els passa el mateix que als artistes teatrals amb les pel·lícules, això és: l'artista teatral, quan és filmat, sempre és pobre d'expressió, car ha de prescindir d'un dels factors que li proporciona més defensa: la veu. L'artista cinematogràfic, en el cinema sonor, es preocupa, massa potser, de pronunciar les paraules i aquesta preocupació li fa oblidar l'expressió alhora que exagera el moviment de llavis. Una revista tècnica ens diu que la pel·lícula sonora ha estat la salvació del cinema actual, amanerat i decadent. Nosaltres no creiem de cap manera que la sonoritat salvi el cinema, almenys tal com és presentat actualment; la sonoritat pot ajudar a la perfecció del cinema, però això no serà fins

que siguin completament resolta una infinitat de petits detalls que poden ésser grans problemes.

En Patufet 1384. 11 - 10 - 1930

TEXT 3 GRAMÀTICA TOT RIENT

Li va *quitar* no sé quant!
Res, un *robo* amb tota regla ...
Cal dir “prendre” per “*quitar*”
(tu no prenguis ni una veta).
Per *robo*, mot foraster,
Direm sempre “robatori”.
El setè no robaràs;
Cal que sempre te’n recordis.

En Patufet 1396. 3 - 1 - 1931

Aconteixement molts diuen,
i és un barbarisme lleig.
Aquest mot cal bandejar-lo;
Escriu “esdeveniment”.

En Patufet 1397. 10 - 1 - 1931

— Una ampolla de *legia*!
— Destapada?
— Sí, millor.
Per *legia*, barbarisme,
tenim “lleixiu”, que és el mot.

En Patufet 1412. 25 - 4 - 1931

a) Una de les característiques d'*En Patufet* era la seva finalitat moralitzadora. Digueu de cada un dels textos llegits quina intencionalitat tenia dins de la publicació (ideològica, de posicionament social, formació moral, lingüística...). Tingueu present en cada cas la data en la qual va ser escrit.

3.2 La vostra opinió

1. Organitzeu diversos grups de treball a l'aula amb la finalitat de buscar informació sobre els temes següents i prepareu-ne les dades obtingudes per tal de poder-ne fer una exposició davant la resta de companys:

- La Catalunya de començament del segle XX (1904-1938): principals fets polítics, situació cultural i econòmica.
- Les publicacions infantils i juvenils a l'inici del segle XX (vegeu l'annex 5)
- En Josep M. Folch i Torres. Principals característiques de la seva obra. Resum argumental i comentari de dues de les seves novel·les.
- Informació biogràfica sobre en Josep Baguñà. La seva activitat empresarial com a editor d'*En Patufet*.
- En Joan Garcia-Junceda. Principals característiques de la seva obra. Comentari sobre dos dels seus dibuixos.

2. Visiteu el quiosc i la llibreria del vostre barri i observeu la secció de les revistes juvenils. Contesteu les preguntes següents:

- a) Quines publicacions juvenils tenen més èxit actualment?
- b) Quins temes tracten?
- c) En quina llengua es publiquen?

3. Porteu a l'aula diverses revistes actuals d'èxit. De cada una, escolliu-ne dos textos, dues imatges i dos anuncis publicitaris que us semblin significatius del tarannà de la revista. Responen a les preguntes següents:

- a) Quins temes tracta?
- b) A quin tipus de públic s'adreça?
- c) Quins valors transmet?
- d) Quin és el seu principal atractiu?
- e) Connecta amb altres tipus de manifestacions culturals: grups de música, cinema, moviments socials ...?

4. Com hauria d'ésser una revista juvenil per tal que pogués aconseguir un èxit de públic com el que va aconseguir *En Patufet*? Tingueu en compte:

- El títol
- Les temàtiques a tractar
- Els il·lustradors
- Els escriptors que hi col·laboraran
- La seva difusió en els mitjans de comunicació
- Les activitats que es poden organitzar al voltant de la revista
- La creació d'un club de seguidors
- ...

5. Enumereu diversos elements de la revista *En Patufet*, literaris, culturals, ideològics, de context històric... que creieu que van influir en l'èxit de la revista. Consulteu l'article periodístic de l'annex 4.

6. Hi ha algun autor actual que tingui una popularitat similar a la que va aconseguir Josep M. Folch i Torres?

- Si contesteu que no, per què creieu que és així?
- Si heu proposat un autor, com creieu que ha aconseguit la seva popularitat? Quins temes tracta? Quins valors transmet? Amb quin tipus de públic connecta?

7. Organitzeu un concurs per aconseguir un nou títol i un logotip per a la revista del vostre centre.

8. Organitzeu un debat a l'aula a partir d'un dels següents temes proposats:

- Quin tipus de dibuix connecta millor amb el públic infantil i juvenil: el de la factoria Disney, el dels els Manga, els dibuixos d'autors catalans ...?

- La lectura, el cinema i l'ordinador. Avantatges i desavantatges com a ofertes d'esplai.

9. Al llarg d'aquest any s'ha celebrat el centenari de la revista. Llegiu l'article següent i contesteu les preguntes:

En Patufet va néixer i va viure en una època en la qual encara no existia la fatídica catalogació del políticament correcte. Una època en la qual es criticava amb duresa la conveniència d'una educació autoritària però en què, curiosament, no es considerava autoritària tot tipus d'educació. Serà un bon moment doncs, el centenari d'En Patufet, per recuperar una part molt important de la nostra cultura. (...)

L'Any Patufet ha de ser un bon moment per fer examen de consciència i per rescatar de l'oblit les figures més emblemàtiques del nostre grafisme, moltes vegades enterrades entre mangues i còmics americans. Només cal navegar una miqueta per Internet per veure quin lloc ocupen els nostres artistes en comparació amb els anglesos, americans o europeus de la mateixa època i de la mateixa categoria artística.(...)

Està a les nostres mans posar En Patufet al lloc on li correspon en la història de la nostra cultura, i si tenim dubtes de com es pot fer una cosa així, només ens haurem de fixar en la manera de fer dels belgues, que celebren aquest any els 75 anys de la creació de Tintín. El tractament que està rebent l'immortal reporter-aventurer, no només pel que fa als lectors, molts d'ells veritables fans, sinó també, i això és molt més important, als editors i autoritats belgues encarregades de la cultura, ens pot donar exemple de com es pot retre homenatge a una publicació cabdal per a la llengua catalana i per a la història del país en general. (...)

Daniel Boada. Il·lustrador
Avui, 21 de gener de 2004

- a) Què vol dir l'expressió "ser políticament correcte"?
- b) Quins tipus de còmics es troben, majoritàriament, navegant per Internet? Per què?
- c) Què celebren els belgues aquest any?
- d) Esteu d'acord amb l'autor sobre la importància de l'homenatge a la revista *En Patufet*? Per què?

10. Sigueu vosaltres els protagonistes del centenari en el vostre centre. Quins actes es podrien organitzar? Podeu triar-ne algun dels següents:

- Donar a conèixer les recerques que heu fet al voltant de la revista a altres classes.
- Una taula rodona sobre la revista amb aportacions sobre els seus escriptors, dibuixants, la seva importància a la societat, el seu públic lector...

- Un concurs literari de relats curts a l'estil de les narracions d'en Folch i Torres.
- Una exposició de dibuixos amb motiu de la celebració del centenari.
- Un cinefòrum d'una pel·lícula dels anys 20.
- L'audició de fragments de "Pàgines viscudes".
- Una exposició en relació amb les biografies d'escriptors i dibuixants de la revista.
- Una xerrada-col·loqui sobre la importància de les revistes adreçades al públic infantil i juvenil: temàtiques, llengua utilitzada, valors que es transmeten ...
- A l'aula d'informàtica, podeu preparar la propaganda de les activitats que heu escollit. Penseu com en fareu la difusió. Elaboreu díptics o cartells informatius sobre el lloc, l'horari i l'activitat que es desenvolupa. Utilitzeu eslògans i il·lustracions atractives, així captureu l'atenció dels vostres companys.

11. Daniel Boada és autor de la tira diària "Granotes i cuques" i de la pàgina setmanal "Granotes endiumenjades", que publica el diari Avui. Les seves granotes us dediquen una salutació tot celebrant el centenari:

- Dibuixeu una tira còmica que expressi la vostra opinió sobre la revista.
- Organitzeu un mural a l'aula amb les tires que us hagin agradat més.

Bibliografia

FUNDACIÓ FOLCH I TORRES, *En Patufet (1904 – 1938). Antologia i història*. Palau-Solità i Plegamans: Fundació Folch i Torres, 2004

LLORT, L., «¿Passarem de granota a 'rana' o 'frog'» *Avui*, 12 - 12 - 02.

<<http://www.avui.com/avui/diari/02/des/12/k70112.htm>>

PÉREZ, E. i BARENY, N., *En Patufet: cent anys*. Textos de l'exposició produïda i organitzada per la Institució de les Lletres Catalanes. Barcelona: 2004.

PLA, Josep: «Josep Maria de Sagarra i la seva prosa». *Retrats de passaport*. Barcelona: Destino, 1982

<<http://www.geocities.com/Athens/Acropolis/7864/pla-sag.html>>

ROVIRA, T. «La literatura infantil i juvenil». Riquer, M., Comas, A. i Molas, J. *Història de la literatura catalana*. Barcelona: Ariel, 1988, volum XI, p. 421 - 471.

ROVIRA, T. «La literatura infantil i juvenil». *Història de la literatura catalana*, Barcelona: Edicions 62-Orbis, 1984, volum III, p. 297-308.

SEMPRONIO, «Perdó per haver estat antipatufet». *Avui*, 31 - 12 - 98.

<<http://www.geocities.com/Athens/Acropolis/7864/apatufet.html>>

SEMPRONIO, «Tot Catalunya formava part de l'imperi Folch i Torres». *Avui*, 9 - 4 - 200. <<http://www.avui.com/avui/diari/04/abr/08/c10108.htm>>

SOLÀ, L. *En Patufet. Antologia*. Barcelona: Llibres de l'índex, 2003. (Neopàtria, 1).

TRIADÚ, J. «Una edat sense llibres, una literatura sense futur», *Serra d'Or*, núm. 8-9, 1962.

Internet

TRIGO, X.R., *Josep Ma. Folch i Torres*, AELC

<<http://www.escriptors.com/autors/folchitorresjm/index.html>>

ALONSO, M., *En Patufet (1904 – 1938)*, 2003

<<http://www.xtec.es/~malons22/patufet>>

BIBLIOTECA JAUME MISTRAL, *En Patufet fa 100 anys*. Salt, 2004

<<http://www.bibgirona.net/salt/patufet>>

FUNDACIÓ FOLCH I TORRES, <<http://www.fundaciofolchitorres.org>>

GENERALITAT DE CATALUNYA, *2004 Any Patufet*

<<http://cultura.gencat.net/patufet>>

LLETRA., *Josep M. Folch i Torres*, UOC

<<http://www.uoc.edu/lletra/noms/jmfolchitorres>>

Annexos

Annex 1. Josep Maria Folch i Torres: Les dues amigues (“Pàgines viscudes”, En Patufet, 27-III-1915)

Acabava la solemne festa del repartiment de premis en un dels més aristocràtics col·legis de senyoretes de la ciutat; i mentres, en el saló d'actes, es despedien les professores i les famílies de les deixebles, en el vestuari, on havien acudit aquestes per a posar-se els capells, tenia lloc aquesta interessant escena entre dues nenes, si fa no fa de la mateixa edat.

- Vaja, no ploris així, Virgínia. No pots figurar-te la pena que'm fas.
- Com vols que no plori, si fins sento temor de tornar a casa? El meu papà, tindrà un disgust tan gran al veure que no m'han donat premi... Què dirà de mi? Que sóc una desaplicada i una desobedienta.
- Potser no't renyarà com tu et penses.
- Ai, sí, sí, amiga Loreto. El meu papà és molt bò i m'estima molt, però, no podrà resistir el disgust i la vergonya que li causaré al veure'm arribar sense premi. Ah, Loreto, que feliç ets tu, en poder presentar als teus papàs aquest formós llibre de contes amb les cobertes tan daurades! Com me penedeixo de no haver estat aplicada com tu durant el curs!...

La Virgínia no pogué continuar per mor del devassall de llàgrimes que li brollaven dels seus formosos ulls.

La Loreto, sentint en el seu cor bondadós una profunda pena davant de la gran aflicció de la seva estimada amiga, en un d'aquests moviments generosos de les ànimes grans, li digué:

- No ploris més, Virgínia. Aquí tens el llibre. Mostra'l al teu papà com si l'haguessis obtingut tu com a premi, i evita-li el disgust que passaria.
- Oh, això no puc acceptar-ho, volguda Loreto. Ets massa generosa amb mi... Ademés, ¿cóm te presentaràs tu, sense rès, davant dels teus papàs?
- M'hi presentaré explicant la veritat; dient que amb el sacrifici meu, haure estalviat un trastorn al teu papà, una pena a una amiga.
- Però, ¿et creuran els teus papàs?
- ¡No m'han de creure! En primer lloc, ells han assistit a la festa i han vist que he obtingut premi. Ademés, com que mai he mentit, els meus papàs no posen mai en dubte el que jo dic.
- Que feliç ets, amiga Loreto; i que bona és la teva ànima.
- No n'hi ha per tant. Els meus papàs encara m'estimaran més al veure això que he fet i amb el fi que ho he fet.

Després d'algunes vacil·lacions, la Virgínia acabà per acceptar el llibre, quedant el seu cor fonament agraït.

La Loreto tenia raó. Els seus papàs a l'enterar-se dels seu gest generós la besaren amb tot l'afecte, i el seu papà li comprà un llibre de contes mes hermosos encara que el que ella havia regalat a la Virgínia.

Havia passat molt temps d'ençà d'aquests fets i les dues amigues, per raó de les coses de la vida, feia ja molts anys que no s'havien vist.
¡I que diferent havia estat el camí d'ambdues per aquest món de misèries!

Mentres la Virgínia vivia feliç, voltada de comoditats en un sumtuós palau, voltat de jardins, en les afores de la ciutat, la pobre Loreto havia passat totes les amargors imaginables.

De molt joveneta quedà sense pares i encara que pogué consolar-se un xic de tan gran dissort al contraure matrimoni amb un jove de bons sentiments, al cap d'un any, quan Nostre Senyor havia beneït la feliç unió enviant-los un fill, el marit morí, deixant-la sola i indefensa entre un escamot de mals parents que li disputaren l'herència fins a deixar-la completament arruinada.

Des d'aleshores, començà un trist calvari per a l'infortunada Loreto. Per a guanyar-se la subsistència per ella i pel seu fillet, tingué de donar lliçons de piano. Una a una visità totes les seves amigues d'abans i sols algunes la reconegueren.

La que més hauria fet per ella, la Virgínia, no la trobà en lloc, puix, amb tants anys, els portes del pis on ella vivia quan anaven a col·legi, no pogueren donar raó d'ella.

Per a més desgràcia, les fatigues del professorat i el pujar i baixar escales tot el sant dia, acabaren d'emmalaltir-la, ella que ja tenia la salut malmesa per tantes penes com havia passat.

Tingué de deixar les lliçons, puix la seva malaltia era greu. La pobre Loreto es passava el dia plorant i acariciant al seu fillet que plorava de gana.

No pogué pagar el lloguer del piset que habitava, i quedà en mig del carrer amb l'infant als braços.

El fill, el fillet del seu cor, era el que li donava forces per a no deixar-se caure extenuada en mig del carrer. Ell, l'amor grandíssim vers aquell bocí del seu cor, fou qui li donà valor per a ...captar.

Sí, la Loreto captà. I no gosant allargar la mà als transeünts, se dedicava a trucar per les cases demanant un mós de pa pel seu fillet.

Un dia, que rès havia recollit, trucà extenuada en un sumtuós palau de les afores de la ciutat.

El jardiner obrí la reixa, i al veure que era una pobra que demanava almoïna, li digué: "Déu us ampari, bona dona", disposant-se a tancar altre cop la reixa.

La Loreto pogué veure en el jardí a una distingida senyoreta que es passejava acompanyant pel braç a un senyor de molta edat.

Aquella senyoreta, al passar veugué el nen ros i bonic de la captaire, i compadida per la criatureta, digué al jardiner:

—Tingui; dóngue-li aquesta moneda.

La Loreto, al sentir aquella veu, alçà el cap amatenta, mirant-se a la caritativa senyoreta. Aquesta, al veure la cara de la captaire, féu un moviment de sorpresa.

— ¡Papà! -exclamà.- Segui i permeti'm anar fins a la porta.

Corregué, i ja no tingué dubte:

— ¡Loreto! ¡Amiga meva! ¿Ets tu?

— Virgínia, jo sóc... Ja veus.

La Virgínia l'abraçà efusivament i sense voler saber més, la va fer entrar al jardí la presentà al seu papà:

— Papà meu. Aquesta pobre senyora, és aquell àngel de bondat, de qui li he parlat tantes vegades, que em donà el seu llibre de premi per a evitar un disgust a vostè. Permeti que es quedi aquí com si fos una germana meva.

El venerable vell hi accedí plè de goig, i, donant una mirada al xamós nen, exclamà:

— Ara ja podré morir tranquil, puix te deixaré al costat de tan bona amiga, i amb el temps, aquest nen serà l'apoi de la vellesa vostra.

No cal dir que la Loreto sigué completament feliç, i que la Virgínia correspongué al seu bon cor, voltant-la de comoditats i de distincions com si en realitat fos una germana seva.

Annex 2. Josep Maria Folch i Torres: Aventures extraordinàries d'en Massagran. Biblioteca Patufet, 9 (fragment).

Vosaltres, estimats lectors no sabíeu, ni jo tampoc, ni tampoc en Massagran, que a la regió muntanyosa del país en el qual passen totes aquestes coses, hi habitava la terrible tribu dels Karpantes, una raça ferotge i antropòfaga, o sia, aficionada a menjar carn humana.

Aquests salvatges antropòfags eren el flagell del país. Res no estava en seguretat a prop seu. Es menjaven una cama de persona amb la mateixa facilitat que nosaltres mengem un ou ferrat.

Doncs van ésser aquests salvatges els qui una nit es van situar a cosa d'un centenar de metres de la tribu d'en Penkamuska, cridant com si fossin folls i encenent fogueres tot al seu voltant.

En Massagran va ésser el qui se'n va adonar. Després de sopar, s'estava a fora de la seva barraca prenent la fresca, quan tot d'una va sentir la cridòria.

— Què hi deu haver? -va pensar. I, alçant-se per mirar en quina direcció es sentia la cridòria, va quedar molt sorprès en veure les fogueres-. Potser és la revetlla de Sant Joan -va dir-se el nostre heroi. I en aquesta creença, se n'anà a la barraca d'en Penkamuska per a dir-li si volia anar amb ell a fer gresca i a saltar els focs.

— Kètam patollas! —li va dir en Penkamuska.

— No t'ho creus? Doncs vine i veuràs els focs i sentiràs la broma que fan.

En Penkamuska va sortir de la seva barraca, i encara no va veure els focs, va quedar més sorprès que si veiés visions, i de segur que, si no hagués estat negre s'hauria tornat groc.

— Uh, uh! —va exclamar en Penkamuska—. Són els Karpantes!

— I qui són aquests senyors, si es pot saber?

— Kaníbals!

— I què vol dir això?

— Kruspí karndome!

— Què dius, ara, Penkamuska! —va exclamar en Massagran horroritzat.

— Elkesents.

— Doncs, com ho farem, Verge Santíssima?

— Kompo drem. Tuets el general.

— Ja tornem a ser amb el general. Ja veuràs, Penkamuska; jo dimiteixo. Et creus que vull que se'm cruspeixin?

— Kinre mei tekeda.

— Bé, noi; jo amb gent d'aquesta mena no hi vull tractes, saps? Amb tipus ordinaris no m'hi vull fer; amb això ja us apanyareu.

— Kaomeka! —va dir-li en Penkamuska, agafant-lo pel braç—. Lokas defer eskridar als Kukamuskes ikomensar apre par arte.

— En Massagran va protestar, però tot va ésser inútil. En Penkamuska se'l va emportar cap al mig del poblat i allí va posar-se a cridar:

— Uh, uh, uh!

En sentir això tots els negres es van llevar a correuita i sortiren de les barraques, preguntant:

— Kèyà, kèyà, kèpassa?

En Penkamuska va reunir-los tots, i enfilat a les espatlles d'un negre, a fi de dominar les masses, els va donar la nova sensacional que els Karpantes eren allí a cent gambades.

Els negres, atemorits, van guardar un silenci profund.

"Aquests també tenen por" -va pensar en Massagran.

En Penkamuska va acabar el seu discurs dient que el general Kukablanka, o sigui en Massagran, s'enfilaria a les espatlles d'un altre negre per donar les ordres convenients, a fi de preparar-se per a la batalla. En Massagran, així compromès, no va tenir més remei que enfilarse a Sant Cristòfol nano, i fer el seu discurs:

—Kukamuskes! —els va dir—. Estem davant d'un perill imminent. Els Karpantes ens bloquegen, i si tot va com em penso, demà a aquesta hora més d'un bocí de la nostra carnadura s'haurà de treure amb escuradents d'entre els queixals d'aquests massa tips.

En Massagran, veient que tots l'escoltaven amb molta atenció, i comprenent que tots plegats tenien més por que goig, va aprofitar-ho per a exposar una idea lluminosa que se li havia acudit.

"Aquí el que convé és fer l'home" —va pensar en Massagran.

I, acte seguit, continuà el seu discurs en tons tan valents, que els Kukamuskes es miraven els uns als altres dient:

— Kesva lent aket!

I és que en Massagran tenia una idea, una d'aquelles bones idees que de tant en tant se li acudien i que de tants mals passos li havien fet sortir.

J. M. Folch i Torres. *Aventures extraordinàries d'En Massagran*. 1910.

Annex 3. *Contrasentits d'avui dia*

Es ben cert, malauradament cert, tan cert com la mort, que el món avui per avui esta totalment trasbalsat. (...) Lleis que semblaven tan immutables, tan serioses i tan greus com la llei de la gravetat avui no s'observen ni es compleixen o es compleixen a mitges, talment com les que regulen el preu de les subsistències i la cabuda en els camps de futbol.

Això fa que en aquest rengle de les lleis físiques, hom vegi a cada moment coses tan contradictòries i extraordinàries com la de passejar-se per l'aire mils i mils quilos de pes en forma de dirigible o avió, mentre altres coses tan lleugeres com en Llauger, o en Ventolrà, no aconsegueixen enlairar-se dos dits de terra, ni assolir per un instant l'alçaria del seu prestigi de *futboleros* de primera magnitud.

I si de les lleis físiques saltem a les lleis naturals, i de les naturals saltem a les escrites i de les escrites a les dels homes i de les dels homes a les de les dones, ens haurem fet un tip de saltar sense, però, aconseguir altra cosa que tenir formigor a les cames i aferrissar-nos més i més en el convenciment de què en el món tot esta capgirat, que res no es manté en el seu centre, que el que hauria d'anar a dalt és a baix, el que té per obligació anar amunt va avall i el que hauria de romandre al mig quiet i tranquil com el dijous o com una persona assenyada, balla si més no el xarleston, el pas del camell i la dansa macabra. (...)

Veieu si no és ben cert el que us deia: Abans els homes duien el cabell curt i les dones el portaven tan llarg com el tenien i encara per torna s'hi posaven *añadidos*. Ara tot això va al revés. Els homes el duen llarg i ondulat i les dones llis i curt com un *bisoñé* barat. Abans quan a un ciutadà de Barcelona li convenia anar de pressa agafava un vehicle, auto, tramvia o *pessetero* i estava segur de fer tot el que li calia fer i encara plegava d'hora. Avui, si un hom vol guanyar temps, anar de pressa i no fer tard enlloc, ha de deixar-se de tramvies i automòbils i anar a peu, que és l'única manera de sortir del pas encara que això sembli una altra contradicció majúscula. (...)

En aquells temps feliços en què jo era un infant, ai Senyor! Sembla que era ahir! Les persones més acabalades i més de nissaga, només podien viure en el pis principal perquè habitar pels alts feia pobre. Això també ha canviat. En els originalíssims temps ultra-moderns el signe més vistós de riquesa i suprema distinció, és viure al terrat d'una casa de vuit o deu pisos, com els més modestos coloms de l'antic barri de Gracia.

I ara, per acabar, encara us en diré una de més grossa.

Sabeu que abans la Rambla de Barcelona era una avinguda poc il·luminada de nit i més aviat fosca? Doncs ara també.

I el que no ho vulgui creure que ho vagi a veure

Pere Pem. En Patufet 1928

Annex 4. Tot Catalunya formava part de l'imperi Folch i Torres

Una exposició relativa a *En Patufet!* Volen tema més suggestiu per a la meua generació. Fou un setmanari, una font a la qual, físicament i sentimental, tots en abeuràrem. Malgrat que sovint i en públic a cops ho neguéssim. L'equívoc consistia a qualificar *En Patufet* d'ensucrat, creure que els patufistes, xics i grans, eren llepafils, d'extracció o sensibilitat burgeses: L'escriptor Llorenç Sant Marc, que ha evocat amb encert els baixos fons barcelonins de primeries de segle, afirma que al llegendari Districte Cinquè –pispes, meuques, pinxos, etc.-, els divendres es produïa una mena de col·lapse d'activitats, una espècie de ventijol de bons sentiments orejava aquells malfamats barris.

— Ha sortit *En Patufet* se sentia pertot.

I els mossegues no tornaven a la feina, les barjaules no s'acoblaven de bell nou, sense, abans, haver vessat llàgrimes amb la pubilleta que, en una caseta del Maresme, mor d'amor tot esperant la tornada del promès ...

En ocasió del centenari del seu naixement ja es parlava molt de Josep Maria Folch i Torres. Es parlà molt d'ell i s'acabà fent-li justícia car intel·lectualment romania bastant desconsiderat. Hom abominava la seva literatura, titllant-la de castradora. A *En Patufet* s'hi oposaren altres setmanaris que volien ser cultes i distingits, i que no passaren de flors d'un dia. *En Patufet* era indestronable. I, a cavall seu, Folch bastí un imperi: novel·les, espectacles per a infants, Pomells de Joventut ... Per liquidar-lo, fou indispensable la Guerra Civil. Jo, que essent un marrec vaig adoptar ben tost una actitud crítica enfront de Folch i de la seva obra, posteriorment me n'he penedit. No n'apreciava els valors, només en comptava els defectes. (...)

Possiblement els historiadors i els panegiristes d'*En Patufet* siguin també injustos esmentant ràpidament, com de passada, l'editor, Josep Bagunyà, al qual escau, potser, el títol de pare del popular setmanari. Ja sé que l'autèntic pare fou un altre, concretament Aureli Capmany, folklorista, i titellaire, propietari d'una cistelleria a la rambla de les Flors. L'any 1904 se li acudí llançar un setmanari infantil, el nom de *Patufet* sortí del seu magí. A Capmany, jo, de menut, el vaig conèixer quan venia a explicar rondalles a la meua escola. De gran, vaig tractar-lo a la biblioteca de l'Ateneu Barcelonès. On ocupava sempre la mateixa taula al costat d'un dels balcons que donen al jardí. També el veia a l'Arxiu Històric de la Ciutat, del qual era funcionari. (...)

Però imagino que Aureli Capmany era d'aquells a qui el treball fa més savis que rics. *En Patufet* fou una bella pensada, però els comptes no li sortien al seu fundador. Així, un any després se'l va vendre per cinc-centes pessetes a Josep Bagunyà, editor del setmanari satíric i polític, de la Lliga Regionalista, *Cu-cut!* (...)

Que Josep Bagunyà era molt llest ho certifica el fet d'haver convertit Folch i Torres en el principal col·laborador del nou *Patufet*. En aquell abrandat escriptor que, per les seves conviccions patriòtiques, havia tastat fins i tot l'exili, Bagunyà hi intuï un educador, un possible apòstol de la joventut. I no va equivocar-se.

En el meu record, les *Pàgines viscudes* romanen estretament associades al dibuixant Junceda, que les il·lustrava. Jo m'atreuria a dir que, tant com la ploma de Folch, el llapis de Junceda forjà el reeiximent, creà l'estil de les *Pàgines viscudes*. Potser allò que literàriament coixejava en aquestes, ho suplien les il·lustracions. (...)

El setmanari, rècord de tiratge periodístic peninsular, edicions de col·leccions de llibres (creació de personatges tan emblemàtics com Massagran, fabulós i popularíssim personatge àdhuc amb música), temporades teatrals en el vell Romea que acapararen els bons intèrprets i convocaren tota mena d'espectadors, pertanyents aquests, com se sol dir, a totes les classes socials. Si ara estigués escrivint jo una crònica més lleugera, m'atreuria a la barbaritat d'insinuar que l'*imperi* àdhuc estava a punt de donar ordres a la passarel·la de la moda ...

El fenomen social trobà una derivació impensada i fabulosa. L'any 1920, arran d'una seva "pàgina viscuda", Folch llançà la iniciativa de crear un moviment juvenil amb finalitats morals i patriòtiques. Es tractava de fer bones obres, tot pensant en la redempció de Catalunya. Se'n dirien Pomells de Joventut. La paraula *pomell*, de sabor arcaic i floralesc, suscità la ironia dels adversaris d'*En Patufet*. Però entre els lectors d'aquest va caure com aigua del cel, originant una abundosa, una fantàstica collita. Catalunya es va omplir de Pomells de Joventut. Un dels primers constituïts, a Molins de Rei, tenia per nom Corona de Roses i es va estrenar fent celebrar "una missa amb ofertori pel difunt batlle de Cork". Aquest independentista irlandès, mort al final d'una llarguíssima vaga de fam, gaudia a Catalunya gairebé de la consideració de màrtir propi. Les noies van assistir a la missa amb llacets catalans endolats ... Recullo aquest fet, un entre molts, per donar idea d'un clima. D'altra manera no es comprendrien els Pomells de Joventut. Se'n fundaren cent, cinc-cents, un miler... Cada fita d'aquestes era celebrada amb gran esclat. L'entusiasme, contagiós, trobava fórmula darrera fórmula de polir el cerimonial. A les noies del Pomell sarrianenc Flors d'Ametller, Montserrat Tusell i les filles de Maragall i de Prat de la Riba, que estiuejaven a Castellterçol, se'ls va acudir anar a missa cofades amb caputxa blanca, substituint els vels i zèfirs que s'usaven. La iniciativa assolí un èxit rodó. Les pomellistes d'arreu adoptaren la caputxeta, que el setembre del 1923, manant ja el director militar i prohibits els Pomells, es convertí en una peça nefanda. Com que els diumenges, en alguns pobles, encara se'n veien, el governador, general Losada, va publicar una ordre dient que "teniéndose noticia de que ocurren a las iglesias grupos de niños vistiendo las capuchas (?) y ostentando emblemas que constituyen el distintivo de dicha agrupación (els Pomells), cesará para lo sucesivo la tolerancia que se ha venido teniendo para dicha falta".

Plego. Deixo amb la paraula a la boca ni més ni menys que a un governador militar de Barcelona, el general Losada. Espero que, amb el temps, algú historiarà el patufisme clandestí...

Andreu Avel·lí Artís i Tomàs, "Sempronio". *Avui*, 8 d'abril del 2004

Annex 5. La literatura infantil i juvenil

En la cultura catalana, el llibre infantil ha jugat un paper més important que en la d'un país de desenvolupament político-cultural normal ja que, a més d'ésser un complement de l'escola, ha hagut de suplir sovint allò que l'escola no feia. (...)

Hom distingeix tres grans etapes en l'evolució històrica del llibre per a infants en català:

- 1) Precedents i primers llibres infantils: fins a començaments del segle XX.
- 2) El desenvolupament: des de començaments de segle fins al 1939.
- 3) El trencament i la represa: des del gener del 1939 fins als darrers anys 70.

Precedents i primers llibres infantils

Durant segles, la forma principal de la literatura d'esplai fou per als nens i nenes catalans – com per als de tots els països- la literatura popular oral: els contes i llegendes, els jocs i les cançons.

A partir del segle XVIII es desvetlla un interès per la pedagogia i, per tant, per l'edat infantil fins llavors de tot menystinguda. (...) Des de mitjan segle XIX, Barcelona esdevé un important centre editorial de llibres per a infants, escrits encara en llengua castellana. Cal esperar el triomf del moviment de la Renaixença per trobar-los en català. (...) La situació comença a canviar els primers anys del segle XX.

El desenvolupament (1904-1939)

Des de començaments de segle es produeixen canvis importants en la producció i difusió del llibre per a infants, degut a les diverses transformacions que en el camp cultural, social, polític i tècnic han tingut lloc en el món: la presa de consciència de les necessitats del nen, característica de l'època contemporània, fa adonar de la conveniència d'uns llibres realment d'esplai; la transcripció per part dels folkloristes de contes i llegendes populars enriqueix i transforma la temàtica infantil; el progrés de les tècniques del gravat permet de fer el llibre molt més atractiu; l'extensió de l'ensenyament primari obligatori i les primeres biblioteques infantils fan que s'ampliï progressivament el nombre de lectors, abans limitat a una minoria de nens de les classes altes.

Entre nosaltres hi ha també altres factors: l'acceptació del català com a llengua literària i el seu apropament a les diverses capes socials, gràcies sobretot a Verdaguier i Guimerà; la influència dels moviments modernista i noucentista en el seu afany de renovar i d'educar el país; l'extensió del catalanisme polític, i la seva tasca a través de les institucions. Diputació, Ajuntament de Barcelona, Mancomunitat, Generalitat ...

Apareix el modern llibre per a infants (1904-1914)

En el període de començaments de segle, anomenat per Castellet i Molas dels "Fonaments" de la "Catalunya ideal", es publiquen els primers llibres i revistes que responen al nou concepte de llibre per a infants. (...)

El 1904 havia començat a aparèixer el setmanari "*En Patufet*", primera revista d'esplai en català i profusament il·lustrada, que esdevindrà la publicació infantil

catalana més popular i de més llarga vida. Fundada per Josep Aladern (Cosme Vidal) i Aureli Capmany que la dirigí el primer any. (...) La publicació, malgrat els acudits i facècies i el seu aire divertit, tenia en aquests primers anys un cert to culturalista diferent de l'orientació que seguirà després –durà fins al desembre de 1938- quan esdevé un setmanari de caire “popular”, amb les seves col·leccions annexes, sobretot la “Biblioteca Patufet”.

La Mancomunitat (1914-1923)

La creació de la mancomunitat de Catalunya l'any 1914, representa la culminació de tot el moviment polític-cultural de les noves generacions de començaments de segle, en el seu intent “de bastir una Catalunya ideal, autònoma, liberal, culta i cosmopolita” (J. M. Castellet i J. Molas, 1965). Per a transformar el país, la formació de l'infant era bàsica, d'aquí que la renovació pedagògica fou per als noucentistes una preocupació constant, que implica no solament unes escoles, sinó també uns llibres i unes biblioteques.

El Noucentisme literari i l'artístic constitueixen en aquests moments, la literatura i l'art establert i el llibre infantil no en queda al marge.

La dictadura (1923-1930)

Amb la dictadura de Primo de Rivera tot l'esforç s'encamina cap a l'acció cultural i la iniciativa privada procura suplir l'obra de les institucions. (...)

“*En Patufet*” amb la seva col·lecció “Biblioteca Patufet” de novel·les de Folch i Torres, humorístiques, d'aventures de l'oest, de ciència-ficció estil Verne, d'ambient històric i sentimentals, continuava essent de molt la publicació de més tirada en català. Sobretot des que Josep M. Folch i Torres, a partir del 1915, hi escrivia cada setmana les famoses “Pàgines viscudes” narracions de vida real, moralitzadores i sentimentals que, il·lustrades per Junceda, constitueixen veritables documents de la vida i dels costums de l'època. Malgrat els defectes evidents del setmanari, “des de la incúria gramatical al sentit baixament plebeu que sovint es manifesta en el seu text ...” (Rovira i Virgili, 1925) era importantíssima la seva contribució a l'expansió de la lectura en català. (...)

Tot desapareix amb l'entrada de les tropes franquistes, el gener del 1939.

Teresa Rovira, *Història de la literatura catalana*, volum 3, p. 297-308

Solucionari

1. Qui fa En Patufet?

1. a) Fundador de la publicació per compromís catalanista
b) Llibreter, propietari i editor de *Cu-cut*, *En Patufet* i de les col·leccions i publicacions que hi estaven relacionades
c) Principal escriptor d'*En Patufet* i inspirador del seu esperit
d) Un dels millors il·lustradors d'*En Patufet*. Les seves col·laboracions van acompanyar sempre els textos de Josep Maria Folch i Torres.
2. a) La Loreto ha rebut un premi al col·legi, però el dona a la Virgínia perquè son pare no la renyí. Anys més tard, la Loreto viu una vida desgraciada amb una filla al seu càrrec i es veu obligada a pidolar. Un dia coincideix amb la Virgínia, la qual l'acull a la seva família com si fos germana seva.
b) Sentimental, moralitzant, costumista. Altres: romàntica, emotiva, instructiva, educativa.
c) Que les bones obres sempre acaben per obtenir reconeixement malgrat les desgràcies.
3. a) És una dona de ciutat que porta una vida acomodada.
b) Que el desig de comoditat de la clienta es contradiu amb el seu gust estètic. Desitja unes sabates que siguin còmodes però que al mateix temps s'adeqüin al gust de la moda.
c) L'acudit tracta el tema de la moda femenina perquè se centra en els gustos estètics d'una dona que vol comprar-se unes sabates.
d) Satiritza les dones que es sotmeten a les exigències de la moda.
Resposta oberta.
4. a) Als infants
b) No. Els infants de 1904 han esdevingut joves i adults el 1923, però han continuat llegint i comprant la revista
c) Es tracta d'una relació de fidelitat. El públic segueix la revista amb entusiasme al llarg del temps, i aquesta fidelitat i l'adhesió als principis de la revista és el principal assoliment de la publicació.
d) *En Patufet* ha format els infants i joves com a ciutadans, tot ensenyant-los a estimar Catalunya i la llengua catalana

2. En Patufet, revista moderna

1. a) La revista manté una estima incondicional a la llengua catalana, cosa que es tradueix en un monolingüisme declarat i en l'esforç per la incentivació del seu coneixement i el seu ús.
b) Amb entreteniments de tema lingüístics que serveixen d'aprenentatge de l'idioma per al públic.
c)
 1. Enric Prat de la Riba: President de la Mancomunitat de Catalunya, va crear l'Institut d'Estudis Catalans, la Secció Filològica del qual va elaborar els normes ortogràfiques modernes del català. Prat de la Riba va promoure'n l'adopció oficial.
 2. Josep Carner: Membre de la Secció Filològica i col·laborador de Pompeu Fabra en l'obra normativa. Va enriquir la llengua catalana amb l'aportació de més de 2000 neologismes.
 3. Pompeu Fabra: Gramàtic i lexicògraf, es dedicà de ben aviat a l'estudi del català i la difusió de la correcció de la llengua. Participà des de *L'Avenç* en la primera campanya per a la normativització del català i en el I Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906). Cridat per Prat de la Riba a Barcelona, ingressà com a membre en la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans i dirigí les obres de normativització ortogràfica del català, oficialitzada el 1913 i que tingué continuïtat en obres posteriors com la *Gramàtica catalana* (1918) i el *Diccionari General de la Llengua Catalana* (1932).
2. Lletres invertides: safrà
Mots incomplets: galleda, colador, tapadora, sopera
Lletres inacabades: ELEFANT, CAMELL
Inicials:
3. a) 2
b) Que el senyor Alzina sigui tan feble: 2

Que el senyor Bru sigui tan blanc: 3

Que el senyor Sabater calci espanyol: 2

4. a) Pedagogia italiana (1870-1952). Elaborà un mètode que té per objecte de fomentar l'expressivitat i iniciativa dels infants mitjançant la utilització de material didàctic nou. Aquest mètode ha estat criticat pel seu idealisme i el seu individualisme. Gràcies als seus contactes amb Barcelona, Catalunya va ser un dels primers llocs en què el mètode Montessori va tenir difusió.
b) Que l'alumnat no té llibre de text
c) Resposta oberta
5. a) A l'atac de la tribu dels Karpantes al poblat on és ell
b) El consideren el seu capitost i el tracten de general. El consideren molt valent, gràcies al discurs que els adreça davant l'imminent atac dels Karpantes.
c) Distorsiona la correcció ortogràfica per simular que els Kukamuskes parlen una llengua africana.
d) Es tracta d'un prejudici racista que s'evidencia en tractar els africans de "negres" com si la diferència de color de la pell impliqués la superioritat dels europeus davant els africans.
6. a) Fa referència a la I Guerra Mundial (1914-1918), que va enfrontar estats europeus com a conseqüència dels desequilibris polítics propiciats pel capitalisme imperialista que practicaven i que tenia en el colonialisme el seu mecanisme de desenvolupament. Va enfrontar els imperis europeus centrals: Alemanya i Àustria-Hongria, més Turquia, amb les anomenades potències occidentals: França i Gran Bretanya, que comptaven amb Itàlia, la Rússia tsarista i els EUA, entre altres. La guerra va provocar la revolució bolxevic a Rússia i va acabar amb la desfeta dels imperis centrals. L'armistici afavoria les exigències franceses perquè Alemanya pagués unes reparacions de guerra que no podia fer efectives i que havien de suposar una de les bases per al sorgint del nazisme i la II Guerra Mundial, a partir de 1940.
b) Catalunya no va participar en aquesta guerra, d'acord amb la política de neutralitat adoptada per l'estat espanyol. La guerra i les seves necessitats de proveïment de productes i materials de tot tipus va generar una època de prosperitat econòmica que va traduir-se en l'enriquiment ràpid dels industrials i comerciants que van saber aprofitar-se de la situació. D'aquesta manera, Catalunya va convertir-se en proveïdor dels països contendents.
c) Hi està en contra. Crida l'atenció sobre el fet que l'enriquiment ràpid generat per la guerra era excessiu, fins al punt de resultar perjudicial, de manera que no tenia uns efectes de progrés efectiu sobre el conjunt de la societat, ni tan sols sobre aquells que n'eren beneficiaris directes, ja que els causava desequilibris.
7. a) La realització de bones obres, virtuoses i patriòtiques.
b) religiositat, tradició, catalanisme, patriotisme, col·lectivitat, catolicisme
c) El nou règim polític i especialment el seu cap atribuïen al separatisme bona part dels problemes de l'estat espanyol. Els Pomells de Joventut, com a organització social de caràcter catalanista, era considerada dins d'aquests paràmetres.
8. a) Al futbol
b) L'autor fa referència als canvis de pentinat. Els homes, que abans portaven el cabell curt, el porten llarg i ondulat. Les dones, que abans se'l deixaven créixer, el porten llis i curt.
c) La paradoxa és que s'arriba abans als llocs anant-hi a peu que emprant un altre mitjà de transport, ja que la congestió del trànsit dins la ciutat fa que els desplaçaments a peu resultin més ràpids que en un mitjà de transport.
d) Abans, al segle XIX, quan va erigir-se l'Eixample de Cerdà, les famílies més acomodades ocupaven els pisos anomenats "Principal" dels edificis d'habitatges; com més amunt era l'habitatge, més modest es considerava. L'absència de l'ascensor explica aquesta organització, ja que era més difícil d'accedir als pisos superiors. La contaminació acústica del carrer i la innovació que va suposar l'ascensor expliquen que les famílies acomodades s'anessin instal·lant als pisos alts.
9. a) Burguesia urbana
b) Figura estilitzada, elegància, refinament, sofisticació, esnobisme
c) Les servituds de l'estètica femenina. Amb el joc lingüístic entre les "pells de mico" i el qualificatiu de "mona", l'acudit crida l'atenció sobre el fet que sovint la sofisticació de la moda més actual, per no passar d'esnobisme, en comptes de resultar elegant deriva cap al mal gust.
10. a) Les excursions al camp, és a dir, les sortides de diumenge fora de la ciutat.

- b) Lògicament les classes mitjanes de les ciutats, que tot just comencen a tenir accés a avantatges econòmics que els permeten gaudir d'un temps d'oci.
- c) No gaire favorable. De fet, se satiritza el fet que justament siguin els sectors socials que tenen una feina més apacible aquells que poden gaudir del temps d'oci. És una crítica feta des del punt de vista propi dels valors tradicionals de la societat catalana de començament de segle XX.
11. a) Tal com es mostra en les vinyetes, l'automòbil envaeix l'espai públic destinat als vianants i en condiciona la circulació.
- b) En termes generals, la predicció és en bona part certa. Per exemple, resulta molt difícil accedir a les grans ciutats a peu. El creixement de l'ús del transport privat ha condicionat el desenvolupament urbanístic de les ciutats i la seva mobilitat interior.
- c) No s'hi correspon perquè la vinyeta mostra un ús generalitzat dels mitjans privats aeris de transport, cosa que no es produïa el 1975 i que no s'ha arribat a produir mai. L'ús generalitzat del transport privat és únicament terrestre.
12. a) A les empreses anunciadores. Als consumidors, especialment infants i joves. El primer anunci és una promoció de la revista com a plataforma per a la publicitat. La imatge dels nens del segon anunci evidencia que va destinat a aquest sector del mercat.
- b) El seu tiratge, que assegurava una difusió àmplia entre el públic consumidor.
- c) Marques de xocolates de desdijuni i similars
- d) A la il·lustració es veu un tipus de xocolata que actualment només es troba en establiments especialitzats. Fins i tot la xocolata de consum domèstic, no tan sols les marques de productes similars adreçats a infants i joves, ha esdevingut un producte fàcilment soluble, cosa que en facilita el consum malgrat que afecta les condicions de puresa del producte.

3. I tu què en penses?

3.1 Defensors i detractors

1. a) Imprescindible, necessària, eficaç, suggestiva, normalitzadora, formativa, culturalitzant, humorística...
- c) Recerca a través de la Gran Enciclopèdia Catalana.
- o Josep M. Lladó- (Barcelona, 1910)
 - Periodista. Llicenciat en dret, col·laborà a "La Publicitat", "L'Opinió", i "La Humanitat" i dirigí "Última Hora". Secretari de l'Associació de Periodistes de Barcelona.. S'exilià el 1939. Tornà a Catalunya el 1950. Fou redactor del "Teleexpres" i de "Tele-estel".
 - En destaca la fidelitat que provocava en els lectors.
 - o Josep Pla- (Palafrugell, Baix Empordà 1897)
 - Escriptor. Fill d'una família de petits propietaris rurals, estudià el batxillerat a Girona i, després de començar medicina, estudià dret a la universitat de Barcelona. Inicià la seva tasca de periodista professional el 1918 escrivint per a "Las Noticias"; i després esdevingué redactor de "La Publicidad". De l'any 1919 al 1939 exerceix de corresponsal de premsa fora de Catalunya. L'any 1939 s'instal·là definitivament a Catalunya. De la seva extensa obra, podem destacar: *Un senyor de Barcelona* (1945), *El carrer estret* (Premi Joanot Martorell 1951), els nou volums d'*Homenots* (1958-62) i *El quadern gris* (1966). El pas del temps, palpable al llarg de tota la seva obra, li atorga una dimensió transcendental i el lliga a la gran tradició literària dels humanistes clàssics. Les seves obres poden considerar-se com unes vastes memòries que cobreixen mig segle de vida catalana. (Josep M. Castellet)
 - Remarca el record que li van deixar les imatges i les narracions que oferia la revista en el seu imaginari infantil.
 - o Joaquim Carbó- (Caldes de Malavella, 1932)
 - Encara que només es tingués en compte el nombre d'obres publicades (més de setanta títols) i l'espectacular èxit de "La casa sota la sorra", ja tindriem els elements suficients per a considerar en Joaquim carbó com un dels autors més llegits de la nostra literatura. La seva producció s'adreça a lectors de totes les edats. Ha conreat sobretot la literatura infantil i juvenil, l'àmbit en el qual ha obtingut més reconeixement per

part del públic lector. De la seva obra literària adreçada al públic adult, cal destacar la qualitat de llibres com "Els orangutans", "El carreró contra Còssima" i els contes.(...)

Ha tractat diversos gèneres literaris, sobretot d'aventures. També ha fet incursions, a través d'Ofèlia Dracs, en els gèneres de la ciència-ficció i de terror.

Bona part de la seva producció ha estat adaptada al Còmic (per exemple, "Les aventures d'en Pere Vidal" i "Els bruixots de Kibor") (...)

L'estil de Carbó es caracteritza per la seva actitud ètica, la defensa dels valors humans i de l'individu compromès amb el seu temps i amb el seu país. (...)

A la sèrie de "Les cases ..." (sota la sorra, sota el mar, sota la lona ...) Carbó s'allunya del realisme crític i practica el gènere d'aventures seguint en part les influències de Juli Verne i de les aventures de Tintín i, potser, amb alguna semblança amb l'Indiana Jones. (...)

De les seves darreres publicacions, destaca "L'home que es va aturar davant de casa" (1998), "En Nasi perd la por" (2001), "La dona medicina" (2001) i "L'àvia Teresa i el sol" (2002).

- Segons aquest autor, la revista oferia una visió amable i idealitzada de la societat. Els conflictes socials es resolien amb la bona voluntat de la gent.

Itineraris de lectura, Institució de les Lletres Catalanes (ILC)

<http://cultura.gencat.net/ilc/activitats/itineraris>

- Josep Miracle- (Barcelona, 1904)
 - Escriptor. De formació autodidacta, dirigí grups culturals i populars de Sants i fundà diverses revistes. Deixeble de Pompeu Fabra, féu de corrector de proves i fou director literari d'Editorial Selecta. De la seva extensa producció, podem remarcar les seves novel·les *Vides inútils* (1930) i *Un ram a la finestra*; els poemes *De l'encís dels dos amors* (1922), alguna peça teatral, contes. Les seves obres més importants són extenses i documentades biografies com, per exemple, les dedicades a Verdaguier, Guimerà, Folch i Torres o Pompeu Fabra.
 - Destaca la finalitat instructiva des del punt de vista normatiu de la revista.
- Empar Moliner- (Barcelona, 1966)
 - Va néixer el 1966 a Santa Eulàlia de Ronçana. Ha estat actriu de teatre i cabaret, però es guanya la vida com a periodista. Actualment treballa en els serveis informatius de COM Ràdio i col·labora a les pàgines d'opinió del diari "El País". Va debutar com a escriptora amb *L'ensenyador de pisos que odiava els mims*, una col·lecció de relats satírics i corrosius que obtingueren l'aplaudiment unànime de públic i crítica.

<http://www.xtec.es/~jducros/Empar%20Moliner.html>

- Remarca la importància de la revista *Patufet* de la segona època (1968-1973) en la seva pròpia formació lingüística.

2. a) Text 1: formació moral

Text 2: posicionament social

Text 3: formació lingüística

3. 2 La vostra opinió

5.

- L'encert de comptar amb els textos d'en Josep Maria Folch i Torres
- La visió comercial de l'editor Josep Baguñà
- Les relacions amb el moviment social dels Pomells de Joventut